

ПРАВО МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА НАЛЕЖНІ УМОВИ ПРАЦІ

Терешко Христина Ярославівна,

Львівський національний університет ім. Івана Франка

Основні положення щодо реалізації права громадян на належні, безпечні та здорові умови праці в процесі трудової діяльності декларуються у міжнародних актах, Конституції України, Кодексі законів про працю України та інших нормативно-правових актах.

Загальна декларація прав людини проголосила право кожного на справедливі та сприятливі умови праці, складовою частиною якого є такі умови, які відповідають вимогам безпеки та гігієни.

У Європейській соціальної хартії (1996) (ратифікована Україною) визначено право осіб на справедливі умови праці, що включає:

√ встановлення розумної тривалість щоденної та щотижневої роботи і поступове скорочення робочого тижня з урахуванням підвищення продуктивності праці та інших відповідних факторів.

√ встановлення оплати за роботу в святкові дні.

√ встановлення щорічної оплачуваної відпустки тривалістю не менше двох тижнів.

√ встановлення додаткової оплачуваної відпустки або скороченої тривалість робочого часу для працівників, зайнятих на роботах, де умови праці визнані небезпечними або шкідливими.

√ забезпечення щотижневого відпочинку, який за можливості збігається із днем, що за традиціями або звичаями відповідної країни чи регіону визнається днем відпочинку.

Даним міжнародним актом встановлено право на безпечні та здорові умови праці, до яких віднесено:

√ прийняття правил з техніки безпеки та гігієни праці.

√ забезпечення виконання таких правил шляхом нагляду за дотриманням їхніх вимог.

√ проведення консультації, за необхідністю, з організаціями роботодавців та працівників щодо заходів, спрямованих на поліпшення техніки безпеки та гігієни на виробництві [1].

Конституція України до числа соціальних прав включає право на належні, безпечні та здорові умови праці. Серед основних трудових прав працівників ст. 2 КЗпП України передбачає право на здорові та безпечні умови праці. Стаття 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я закріплює право на охорону здоров'я, що включає серед інших і право на безпечні й здорові умови праці.

Державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не завдавати шкоди здоров'ю населення й окремим особам.

Право на належні, безпечні та здорові умови праці реалізується через охорону праці як систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини у процесі трудової діяльності. Державна політика у галузі охорони праці спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням. Вона базується на принципах:

- пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних та здорових умов праці;
- підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення соціального технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці;
- комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної та соціальної політики, досягнень у галузі науки і техніки та охорони довкілля;
- соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форми власності та видів діяльності;
- адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану;
- використання економічних методів управління охороною праці, участь держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на такі цілі, отримання яких не суперечить законодавству;
- інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці;
- забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішення з охорони праці на місцевому та державних рівнях;
- використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва [2].

Кабінет Міністрів України розпорядженням від 11 травня 2006 р. схвалив Концепцію Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2006–2011 роки. Метою Програми є розроблення і забезпечення впровадження в практику новітніх безпечних технологій та досягнень науки і техніки у сфері охорони та гігієни праці, перегляд і адаптація законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки до законодавства ЄС для зниження рівня виробничого травматизму і професійної захворюваності, збереження трудового потенціалу України і створення правових засад для вступу України до ЄС.

Виконання Програми дасть змогу поліпшити стан охорони праці, знизити рівень виробничого травматизму та професійної захворюваності, зменшити соціальні і економічні втрати від цих подій.

Ефективність виконання Програми забезпечується шляхом оптимізації матеріально-технічних, фінансових, трудових витрат, спрямованих на поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища для забезпечення реалізації конституційного права громадян на належні, безпечні і здорові умови праці, збереження трудового потенціалу держави, піднесення іміджу України в світі.

Як бачимо, в Україні існує чимало нормативних актів, які стосуються охорони праці загалом та безпечних, нешкідливих та здорових умов праці різних категорій працівників зокрема.

Для більш детальної характеристики забезпечення аналізованого права, пропонуємо зосередити увагу на умовах праці однієї з категорій медичних працівників, а саме тих, які працюють у закладах охорони здоров'я, що проводять діагностичні дослідження на ВІЛ-інфекцію, надають медичну допомогу ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД, а

також контактують з кров'ю та іншими біологічними матеріалами від ВІЛ-інфікованих осіб. Постановою КМУ від 18 грудня 1998 р. № 2026 затверджено перелік і нормативи застосування засобів індивідуального захисту таких медичних працівників.

1. Заклади охорони здоров'я, медичний персонал яких проводить діагностичні дослідження на ВІЛ-інфекцію і надає медичну допомогу ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД, а також контактує з кров'ю та іншими біологічними матеріалами від ВІЛ-інфікованих осіб, повинні забезпечити працівників засобами індивідуального захисту залежно від профілю їх роботи.

2. Під час маніпуляцій, які супроводжуються порушенням цілісності шкіри і слизових оболонок, розтину трупів, проведення лабораторних досліджень, оброблення інструментарію і білизни, прибирання приміщень тощо медичні працівники та технічний персонал повинні користуватися засобами індивідуального захисту.

Кількість цих засобів визначається виходячи з такої добової норми на одного працівника: хірургічний халат — 1, гумові (латексні) рукавички — з розрахунку 1 пара на 3 год. роботи, маски — 6, шапочка — 1, непромокальний фартух — 1, наруківники — 2, окуляри — 1, захисний екран — 1.

У спеціалізованих відділеннях, що надають медичну допомогу ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД, повинно бути по одному набору одноразового стерильного інструментарію на 6 хворих (на добу): для хірургії, для гінекології, для отоларингології, для взяття крові.

Крім того, для консультантів і чергової зміни медичних працівників додатково видається половина зазначеної кількості засобів індивідуального захисту та наборів інструментарію.

3. Медичні працівники з травмами, ранами на руках, ексудативними ураженнями шкіри, які неможливо закрити пов'язкою, звільняються на період захворювання від медичного обслуговування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД і контакту з предметами догляду за ними.

4. Усі маніпуляції з кров'ю і сироватками ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД у лабораторіях повинні виконуватися за допомогою гумових груш, автоматичних піпеток, дозаторів.

5. Для запобігання інфікуванню медичних працівників під час робіт з ВІЛ-інфікованим матеріалом у лікувально-профілактичних закладах, що надають медичну допомогу ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД, необхідно мати запас антивірусних препаратів для проведення екстреної профілактики ВІЛ-інфекції (тимазид, ретровір, криксиван) з розрахунку 30 грамів на одного медичного працівника та аптечку для надання термінової медичної допомоги медичним працівникам і технічному персоналу.

6. Лікувально-профілактичні заклади, що надають медичну допомогу ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД, повинні мати запас дезінфектантів у обсязі, передбаченому нормативними документами [3].

Відповідно до статті 43 Конституції України кожен має право на працю. Окрім виконання даного конституційного положення держава повинна гарантувати кожному безпечні та здорові умови праці.

Література

1. Європейська соціальна хартія від 18.10.1961 р. // ВВР України. — № 51. Ст. 2096
2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. // ВВР України. — 1992. — № 49. Ст. 668
3. Питання запобігання та захисту населення від ВІЛ-інфекції та СНІД: Постанова КМ України від 18.12.1998 р. // Медичне право: нормативно-правові акти. Ч 2 / Упорядники: І.Я. Сенюта, Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко — Львів: Вид-во ЛОБФ “Медицина і право”, 2008.